

■ ملاحظاتی درباره برنامه دوم توسعه

دکتر علی اکبرزالی
نماینده مردم کرج در مجلس شورای اسلامی

در رابطه با محورها و نحوه تدوین و تصویب برنامه، شاید توجه به نکات زیر مفید واقع گردد.

۱- برای حل مشکلات فعلی کشور تحمل سختی‌ها، حرفه جزئی و بذل دقت بیشتر در رعایت اولویت‌ها اجتناب ناپذیر است و برای موفقیت در ایجاد تحول اساسی در امور اقتصادی و همراه و همگام نمودن مردم برای گذر از تنگناها و استفاده بهتر از توان جامعه باید از عزم ملی و اراده همگانی بصورت پشتوانه حرکت استفاده شود. در اینمورد لازم است براساس

تدوین و تصویب و فراهم نمودن زمینه اجرای برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی فرهنگی کشور از اهم وظایف مجلس چهارم است. با توجه به مشکلات کنونی، لازم است با صرف وقت و بذل دقت و یا ارزیابی دقیق وضع موجود و امکانات بالقوه و بالفعل و تجارب حاصل از برنامه اول، با در نظر گرفتن اولویت‌ها زمینه بهره‌برداری بهتر از منابع مادی و انسانی در جهت کاهش مشکلات اقتصادی، بسط عدالت اجتماعی و گسترش فعالیت‌های فرهنگی فراهم گردد.

ارزشهای انقلاب و با در نظر گرفتن نیازها و امکانات کشور روشنتر از گذشته اهداف و خط مشی های اقتصادی و سیاست خارجی و نحوه استفاده از توانهای مادی و انسانی داخلی و خارج از کشور تبیین گردد و از طریق افزایش اطلاق عمومی جامعه در زمینه مسائل بین الملل و خط مشی ها و سیاست های پذیرفته شده اقتصادی همفکری و همسوئی سیاست گذاران و برنامه ریزان و صاحبان بیان و قلم تقویت گردد و از اظهار نظرهای شخصی و برخوردارهای سلیقه ای احتراز شود.

۲- حفظ و تقویت اعتماد مردم نسبت به درستی کار برنامه ریزان و انتخاب صحیح سیاست ها و محتوای برنامه ها و منطقی و عملی بودن سیاست ها و خط مشی ها، عملی بودن قول و وعیدها و صحت گزارشات و در نهایت حفظ اطمینان مردم نسبت به صداقت مسئولین و خدمتگزاران از ضروریات است و اگر در آن خخلی وارد شود ضررهای وارده جبران ناپذیر خواهد بود بلند پروازی ها، عدم انطباق حجم برنامه ها با امکانات موجود، برخوردارهای شعاری و غیر عملی با مسائل، نادیده گرفتن واقعیت ها، عدم وقت در ارائه گزارشهای پیشرفت کار، تزلزل در سیاست گذاریها و تجدید نظر سریع در تصمیمات اتخاذ شده، چساره اندیشی متناقضی و بالاخره آگاه نمودن مردم از مشکلات و تنگناهای کشور که بروز مواردي از هر کدام را شاهد بوده ایم علاوه بر از دست رفتن فرصت برای تجدید نظر در برنامه ها و چاره اندیشی و رقبت دفع

مشکلات می تواند انزواییابی تفاوتی کارشناسان و یا کاهش اعتماد مردم نسبت بنحوه کار برنامه ریزان و سیاستگزاران را در پی داشته باشد، لازم است ضمن احتراز از شتابزدگی در تصمیم گیریها بهمانصورت که در بند ۱۳ خواهد آمد با جامع نگری در تدوین برنامه ها مشکلات کشور و واقعیت ها برای مردم تبیین گردد و متقابلاً از نظر و هماری مردم برای چاره اندیشی و رفع مشکلات استفاده شود.

۳- باید بیشتر از گذشته زمینه اجرای برنامه های خاص در جهت اعتلای فرهنگ جامعه و اعمال نظارت بمنظور افزایش بهره وری از امکانات و توانایشهای موجود کشور فراهم گردد و دستگاهها و سازمانها و افراد به رعایت نظم و قانون، رعایت استاندارد کیفی کالا و خدمات، صرفه جویی، پرهیز از تجمل گرایی، صداقت، احترام بحقوق دیگران و رعایت انصاف مقید گردند و برحاکمیت روحیه کار و تلاش و رعایت ضوابط و استفاده بهینه در تأسیسات و ابزار و وسائلی که از طریق دوباره کاریها یا در مواردی بمنظور جذب مصرف اعتبارات تدارک دیده شده اند تاکید گردد. بخصوص لازم است مسئولین و کارگزاران دولت که زندگی آنها الگو و سرمشقی برای دیگران خواهد بود از تجمل گرایی و مصرف هزینه های غیر ضروری که می تواند علاوه بر مورد استفاده قرارگرفتن بوسیله دیگران بر میزان اطمینان عملة مردم نسبت به نظام و

خدمتگزاران آن اثر منفی داشته باشد احتراز نمایند.

۴- تدوین برنامه‌ها باید با اتکاء به اطلاعات و آمار قابل اطمینان انجام پذیرد و لازم است منبع آمار قابل اطمینان برای هر بخش مشخص شود و برنامه‌ریزی و پیش‌بینی و نیز گزارش پیشرفت‌ها در طول برنامه بر آن اساس صورت گیرد. علیرغم پرداخت هزینه‌های زیاد برای جمع‌آوری آمار متأسفانه آمار بدست آمده از منابع مختلف متفاوت است، بصورت نمونه می‌توانیم تفاوت فاحش آمار ارائه شده بوسیله مرکز آمار ایران و وزارت کشاورزی در رابطه با تولید محصولات زراعی در سال ۷۱ اشاره نمائیم. در حالیکه وزارت کشاورزی تولید گندم و تولید چغندر قند را بترتیب ۱۰/۷ و ۶ میلیون تن گزارش نموده است در آمار ارائه شده بوسیله مرکز آمار ایران که همه ساله بودجه‌های هنگفتی را صرف آمارگیری می‌کند تولید این دو محصول بترتیب ۷/۷ و ۴/۵ میلیون تن منعکس گردید و تفاوت ارقام در رابطه با سایر محصولات نیز وضع تقریباً مشابهی داشته است. علیرغم تقبل هزینه‌های قابل توجه بوسیله دستگاه‌های مختلف برای خرید کامپیوتر و ماشین‌های حسابگر بروز نگهداشتن آمار و در دسترس قرار گرفتن آن مشکلی دیگری است که واحدهای برنامه‌ریز و نظارت‌کننده و حتی کمیسیون‌های تخصصی مجلس شورای

اسلامی با آن مواجه هستند. تهیه و نگهداری و ارائه آمار قابل اعتماد از وظایف مسلم سازمان برنامه و بودجه است و سایر دستگاهها از جمله مجلس باید با داشتن کانالهای کامپیوتری بتوانند از اطلاعات متمرکز در مرکز برنامه‌ریزی کشور استفاده کنند چاره اندیشی در این زمینه از ضروریات است و مجلس شورای اسلامی در هنگام بررسی و تصویب برنامه‌ها باید بر این مسئله مهم بصورت خاص تاکید نماید.

۵- باید فعالیت بخش‌ها و نقاط قوت و ضعف برنامه پنجساله اول و کارآیی و صداقت و پایبندی مدیران اجرایی برای حفظ ارزشها مورد ارزیابی دقیق قرار گیرد حتی تطابق قول و وعده و گزارش عملکرد دستگاهها با میزان تحقق آن بررسی شود و بر امر نظارت و بازرسی و ارزیابی بیشتر از گذشته تاکید گردد و بخصوص سازمان برنامه و بودجه باید نقش بسیار فعالتری در امر ارزیابی و نظارت بر پیشرفت کارها داشته باشد. بدیهی است از نتیجه ارزیابی‌ها می‌توانیم برای اثبات توانمندی مدیران و مسئولین اجرایی برای تمدید مسئولیت‌ها استفاده کنیم.

۶- طبق رهنمودهای مکرر مقام معظم رهبری بسط عدالت اجتماعی باید محور بسیاری از برنامه‌ها قرارگیرد و در مجموعه برنامه بر رفع محرومیت‌ها و استفاده بهتر از مجموعه ظرفیت‌های بالقوه در نقاط

مختلف کشور تاکید گردد و لایحه همگانی شدن تسامین اجتماعی، تعیین پرداخت عوارض و نرخ خدمات براساس الگوی مصرف و میزان برخورداری از خدمات عمومی و همگانی و وصول مالیات بر حسب نوع فعالیتها و میزان درآمد، برخورد جامع با مسایل کشاورزی، جهت داده شدن سوبسید و یکنواخت نمودن تخصیص آن در شهر و روستا، بمنظور زیر پوشش قراردادان اقبالار کم درآمد در دستور کار دولت و مجلس قرارگیرد. بصورت خاص لازم است در رابطه با خرید و فروش گندم و متعادل نمودن قیمت نان در شهر و روستا که می تواند کاهش قابل توجه ضایعات و بحداقل رساندن نقش دولت در امر خرید و فروش گندم را موجب گردد برنامه جامعه طراحی گردد و در روش فعلی که علاوه بر مغایرت با تولید برای کشاورزان خود مصرف الزام روستائیان برای فروش گندم و پانشاری آنها برای گرفتن سهمیه آرد دولتی و یا خرید نان از شهرها و بالاخره تشدید مشکلات نانوائیها تاحدّ به بن بست رسیدن وضع موجود و افزایش ضایعات را در پی داشته است تجدید نظر بعمل آید.

۷- حفظ تعادل بین درآمدها و هزینه های کشور و تحقق واقعی عدم کسر بودجه از طریق کاهش تشکیلات اداری، آشکار نمودن هزینه و درآمد شرکت های دولتی، پیش بینی دقیق درآمدها، اعمال نظارت دقیق بر نحوه هزینه بیت المال، جلوگیری از ریخت و پاش و استفاده غیر مجاز از امکانات دولتی، احتراز از دوباره

کارها و بخصوص کاهش تعداد کتگره ها و سمینارها از ضروریات است و باید در برنامه پنجساله دوم زمینه تحقق آن فراهم گردد.

۸- لازم است بر استفاده بهتر از منابع مادی و انسانی تاکید گردد. با سیاست گذاری در جهت تفسیر الگوی مصرف، افزایش تعرفه برای واردات کالای لوکس و یا کالای قابل تولید، تخصیص منابع برای بهره وری از امکانات موجود و تکمیل کارهای در دست انجام، اجرای طرحهای زود بازده، پایه گذاری و گسترش صنایع تبدیلی برای افزایش ارزش افزوده مواد خام معدنی و نفت و کشاورزی، استفاده بیشتر از توان و امکانات بالقوه داخلی در قراردادهای همکاری با سایر کشورها یا بهره گیری از خدمات شرکتها و پیمانکاران خارجی و فراهم نمودن امکان بهره وری بیشتر از امکانات موجود در دانشگاهها و مراکز تخصصی و پژوهشی کشور، زمینه کاهش مصرف ارز و افزایش صادرات فراهم گردد و دستگاههای اجرایی برای استفاده بیشتر از توانهای تخصصی بخصوص صاحب نظران شاغل در مراکز علمی شامل دانشگاهها و مراکز پژوهشی و نهادهای جدیدی چون فرهنگستان علوم و یا سایر تشکلهای کارشناسی ترغیب گردند.

۹- با توجه به توسعه سریع دانشگاهها، همزمان با ارائه تلاش در جهت رفع کمبودها و بهبود کیفی وضع دانشگاهها و تقویت رابطه آنها با دستگاههای اجرایی و مراکز پژوهشی، برای تعمیم و گسترش آموزشهای

فنی و حرفه‌ای توجه کافی مبذول گردد. برای این منظور علاوه بر تجهیز و گسترش مراکز فنی و حرفه‌ای و تسریع در اجرای نظام نوین آموزشی و پرورشی می‌توانیم از وقت آزاد و مجموعه امکانات دانشگاهها و واحدهای فنی و آموزشی برای افزایش توان فنی جامعه و تربیت افراد فنی‌بی استفاده کنیم.

۱۰- با فراهم نمودن زمینه اعمال نظارت دقیق بر کار سازمانها و شرکت‌های ارائه دهنده خدمات از جمله مخابرات، آب و برق و گاز و شهرداری‌ها از ریخت و پاش و بزدل و بسخشنش و انجام هزینه‌های غیرضروری که می‌تواند موجب افزایش غیرمنطقی نرخ خدمات گردد جلوگیری شود و با حذف بعضی از انحصارات از طریق فراهم نمودن زمینه فعالیت خدماتی چون حمل و نقل هوایی، مخابرات و پست، خرید و فروش گندم و قند و شکر و... امکان بهبود کیفیت و رقابت در کاهش قیمت‌ها فراهم شود. بصورت خاص لازم است بین دستگاه‌های اجرایی مانند شهرداریها، سازمان‌های آب و برق و تلفن برای اجرای پروژه‌ها هماهنگی ایجاد گردد و با احتراز از چندباره کاریها نرخ ارائه خدمات مورد نیاز مردم کاهش یابد.

۱۱- با توجه به وجود نابسامانیهای بسیار زیاد و روبرو شدن در تشکیلات اداری باید برای افزایش کارآیی سازمانها برنامه‌ریزی برای آموزش و اعتلای کیفی

نیروهای کار، حذف بروکراسی، رفع مشکلات کارکنان دولت و کاهش بودجه‌های جاری از طریق تعدیل نیروی انسانی و حذف تشکیلات غیر ضرور و کاهش تعداد وزارتخانه‌ها اقدام جدی و سریع بعمل آید و بخصوص برای افزایش توانمندی سازمان امور اداری و استخدامی کشور که تاکنون در انجام این مسئولیت موفق نبوده است چاره‌اندیشی لازم بعمل آید.

۱۲- جامع نگری در امر کشاورزی می‌تواند زمینه افزایش درآمد و اشتغال، بهره‌گیری از استعدادهای بالقوه و منویع و آبادانی و سرسبزی کشور، کاهش مهاجرت و بسط عدالت اجتماعی را فراهم آورد. در اینمورد توجه به نکات زیر ضروری خواهد بود.

الف - توسعه کشاورزی از اهداف اصلی برنامه دویم محسوب شود و براساس آن حرکت سایر بخش‌ها هماهنگ گردد.

ب - ایجاد زنجیره صنایع کشاورزی و گسترش فعالیت‌های غیر کشاورزی در مناطق مختلف کشور می‌تواند زمینه بهره‌گیری از امکانات بالقوه، افزایش درآمد، ایجاد اشتغال، کاهش ضایعات، تسهیل در امر نگهداری محصولات و جابجائی فرآورده‌ها، تهیه و تدارک ابزار و وسائل مورد نیاز کشاورزان و تولید کنندگان، اعتلای دانش فنی و نیل به سمت صنعتی شدن

محروم جهت‌گیری برای رفع محرومیت‌ها و زمینه‌سازی برای بهره‌گیری از مناطق هستند محور کارهای عمرانی و توسعه قرار گیرد.

د - ایجاد شهرک‌های کشاورزی در مناطق مستعد و ایجاد تجمیع در روستاها در دستورکار دولت قرارگیرد. اجرای کارهای عمرانی و خدماتی و رفاهی، ایجاد صنایع و واحدهای تولیدی و خدماتی در روستاهایی که از ظرفیت خوبی برای تولید برخوردار هستند متمرکز گردد و در این نوع شهرک‌ها یا روستاها برای اشتغال و اسکان سکنه روستاهای کوچکی که از ظرفیت تولید یا امتیازات خاص دیگر برخوردار نیستند پیش‌بینی‌های لازم بعمل آید. برای مدیریت و تقسیم‌کار در روستاها چاره‌اندیشی نمود، با لقمه محدودیت خرید و فروش اراضی صاحب نسق در روستاها و پیش‌بینی تسهیلات بانکی امکان تبدیل بهره‌بردارهای کوچک به واحدهای بزرگتر و امکان بهره‌گیری از امکانات تولید در روستاهای متروکه و یا آبادیهای در حال تخلیه فراهم گردد.

ه - چون ۸۰٪ از اراضی کشور را اراضی خشک و نیمه خشک تشکیل می‌دهد توجه جدی بمسائل آب و خاک و سرمایه‌گذاری برای فراهم نمودن آب کافی و تنظیم شده برای آبیاری از ضروریات است علاوه بر سرمایه‌گذاری برای اجرای طرحهای بزرگ لازم است با استفاده از توان و سرمایه‌های مردم و حمایت دولت در جهت مهار و ذخیره‌سازی آبهای روان و

کشاورزان را فراهم نماید. باید توسعه صنایع کشاورزی و نیز صنایعی که بتواند در روستاها و مناطق تولید زمینه اشتغال تمام وقت یا نیمه وقت را بوجود آورد از اهمیت خاص برخوردار شود و برنامه‌ریزی جامع برای گسترش صنایع مورد نیاز بخش کشاورزی باید از حمایت‌های دولت از جمله دریافت سوسید برخوردار گردند. گسترش فعالیت جانی برای کشاورزان یا امکان اشتغال در فعالیت‌های غیر کشاورزی، برای روستائیان را فراهم آورد. تلفیق هماهنگ فعالیت‌های صنعتی و کشاورزی خدماتی در بسیاری از کشورها زمینه موفقیت بخش کشاورزی را فراهم نموده است و بصورت نمونه کشور ژاپن بعنوان پیشرفته‌ترین کشور صنعتی جهان توانسته است با توسعه هماهنگ صنعت و کشاورزی از منابع خود بصورت مطلوب استفاده نماید. در ژاپن با توجه به کوچک بودن قطعات زمین وسعت سرانه اراضی کشاورزان از ۱/۲ هکتار تجاوز نمی‌کند محصور می‌شود و برای ۱/۱ درصد تولید کنندگان فعالیت در امر کشاورزی یک کار جانی محسوب می‌شود و ۱۵/۴ درصد کشاوران دارای شغل دوم در فعالیت‌های غیر کشاورزی هستند و فقط ۱۳/۵ درصد کشاورزان بصورت تمام وقت بکار کشاورزی اشتغال دارند.

ج - با توجه باستعداد بالقوه مناطق، محرومیت زدائی بصورت جامع در برنامه‌های بخشی منظور گردد و بجای تخصیص اعتبارات خاص برای مناطق

جدی نیز نمی‌تواند این ضرر و زیان را جبران نماید.

ز - رفع مشکلات تشکیلاتی و انطباق آن با ماهیت کشاورزی. در این مورد یا باید بین دو وزارتخانه در رابطه با بعضی از امور از جمله برنامه‌ریزی جامع برای کشاورزی، نحوه کار سازمان تعاون روستائی و بانک کشاورزی، پخش کود، توسعه ماشین‌های کشاورزی، ارتباط با سازمانهای بین‌المللی، نحوه واگذاری زمین، اجرای طرحهای خاص چون تبدیل دیمزارهای کم بازده، تناوب زراعت و مرتع، درختکاری و تولید چوب، بخش سیلاب و بهره‌برداری از آبهای سطحی و عرصه‌های منابع طبیعی، گسترش فعالیت و سرمایه‌گذاری مردم در امور تلفیقی کشاورزی و ایجاد کشت و صنعت‌ها همسوئی و هماهنگی لازم بعمل آید و یا با اصلاح قانون تفکیک، زمینه رفع مشکلات موجود فراهم می‌گردد.

در صورت برخورد جامع با مسائل کشاورزی این بخش می‌تواند از نظر جذب سرمایه‌های مردم، ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و تولید در شرایط فعلی کشور مشکل‌گشا باشد برای نمونه به بعضی از زمینه‌های مثبت اشاره می‌شود.

I- افزایش اشتغال متناسب با افزایش تولید. حتی در حد رشد سالانه ۵ تا ۶ درصد بخش کشاورزی می‌تواند در افزایش درآمد تولید کنندگان و ایجاد اشتغال بصورت مستقیم و غیر مستقیم موثر واقع گردد.

ایجاد سدهای کوچک، جلوگیری از حرکت آب در شیب‌ها، پخش سیلاب، تثبیت ساحل رودخانه، شق‌انهار، ایجاد شبکه‌های آبیاری و زهکشی، تجهیز و نوسازی مزارع، تسطیح اراضی، تثبیت شنهای روان علوفه کاری و درختکاری در دامنه‌ها... کارهای گسترده‌ای انجام گیرد مسلماً اقدام در هر مورد و در هر نقطه‌ای از کشور می‌تواند کاهش مهاجرت، افزایش تولید، حفظ و تقویت پوشش گیاهی، جلوگیری از فرسایش خاک و تخریب ناشی از سیل، تقویت سفره آب زیرزمینی را در پی داشته باشد. در این مورد لازم است نظام بهره‌برداری برای آبهای قابل استحصال مشخص شود، ابزار و وسائل و ماشین‌آلات مورد نیاز به میزان کافی تدارک گردد و دولت طرحهای پیشنهادی بوسیله مردم را از طریق پرداخت سوبسید و کمک‌های بلاعوض مورد حمایت قرار دهد.

و - با تجدید نظر در قانون زمین شهری زمینه جلوگیری از تبدیل اراضی کشاورزی در داخل محدوده‌های شهری یا تخصیص زمین‌های مستعد کشاورزی برای ایجاد شهرها و شهرکهای جدید فراهم گردد در شرایط کنونی بسیاری از باغات و سرمایه‌های ملی و زمین‌های زراعتی و تاسیسات آبرسانی که نتیجه صرف و وقت و سرمایه‌گذاری سنگین در گذشته است در اثر عدم توجه در معرض نابودی قرار گرفته است و مسلماً بزیرو کشت درآوردن اراضی

II- گسترش کارهای آب و خاک می تواند زمینه بسیار گسترده‌ای را برای اشتغال در امور اجرایی و تولید فراهم آورد.

III- تولید محصولات گرانتیمت مثل قارچ و گل و گیاهان زینتی و داروئی، میوه و سبزی، پرورش انواع پرندگان زینتی و حیوانات اهلی، تولید انواع محصولات گلخانه‌ای و خارج از فصل می تواند ضمن فراهم نمودن زمینه اشتغال و ایجاد فعالیت‌های جانبی برای شاغلین در سایر بخش‌ها، ظرفیت صادرات را افزایش دهد.

IV- ایجاد صنایع وابسته و پیوسته به کشاورزی نظیر ایجاد واحدهای تبدیلی و نگهداری مراد پروتئینی، احداث انبار و سردخانه، احداث کارخانجات بسته‌بندی و درجه‌بندی انواع میوه و سبزی، کارخانجات آبمیوه و کمپوت و افشرد، صنایع مورد نیاز شیلات، صنایع لپنی، صنایع تبدیل غلات نظیر آرد سازی، مساکارونی سازی، بیسکویت سازی، نشاسته، صنایع تبدیل سیب‌زمینی و پیاز، صنایع اسانس و تهیه دارو از گیاهان،

واحدهای روغنکشی، واحدهای بسته‌بندی خشکبار، واحدهای خشک کن علوفه و برنج و ابریشم، صنایع نساجی و پوست و چرم، صنایع سلولزی، صنایع تهیه کود از زیاله‌ها، صنایع ابزار و وسایل مورد نیاز کشاورزان و... با حداقل نیاز ارزی و با داشتن نقش تعیین کننده در شکوفائی کشاورزی می تواند زمینه گسترده‌ای را برای سرمایه‌گذاری مردم و در نتیجه صنعتی

شدن کشاورزی و افزایش ارزش افزوده فراهم آورد.

V- در بسیاری از مناطق با میزان معین بارندگی، عرصه‌های منابع طبیعی می تواند بوسیله مردم احیاء گردد. زمینه‌های مستعد تولید چوب تولید زیتون، گردو، بادام، فندق، انگور، انجیر، مرکبات، خرما، علوفه کاری، تولید بسیاری از گیاهان داروئی و زینتی در بسیاری از دامنه‌ها و اراضی واقع در آبخیزها، گوشه‌ای از امکانات بالقوه را نشان می‌دهد فعالیت مردم در زمینه‌های فوق می‌تواند کار ایجاد فضای سبز، آبخیزداری و حفظ و تقویت پوشش گیاهی را که تاکنون از طریق اجرای طرح‌های دولتی صورت می‌گرفته است با هزینه‌های مردم و با اهتمام آنها برای ایجاد و نگهداری در سطح قابل توجهی گسترش دهد. در اینمورد لازم است بنا مشخص نمودن ضوابط واگذاری زمین و رفع سرگردانی مردم زمینه استفاده از تسهیلات بانکی و کمک‌های بلاعوض برای علاتمندان فراهم گردد.

۱۳- تجدید نظر در نحوه تدوین و تصویب برنامه ضروری بنظر می‌رسد. روش فعلی نمی‌تواند مشکلات اساسی برنامه را برطرف کند. در وضع موجود معمولاً برنامه بخش‌ها بوسیله واحد برنامه‌ریزی وزارتخانه‌ها و اغلب بدون حصول هماهنگی بین زیربخشها ارائه می‌شود و در مراحل بعد نیز سازمان برنامه و بودجه پس از جز و بحث‌های برای تعدیل اعتبارات پیشنهادی اعداد و ارقامی را که

معمولاً از نظر فعالیت‌های بین بخشی نیز ناهماهنگ است ارائه می‌نماید. در مجلس نیز این برنامه با برخوردهای بخشی و منطقه‌ای که آنهم بصورت عمده با پیگیری و مراجعه بخشها صورت می‌گیرد معمولاً حالت ناهماهنگی را از نظر برنامه کلان پیدا می‌کند. چاره‌اندیشی برای رفع نواقص نیاز به بررسی جامع دارد. برای شروع بحث ممکن است روش زیر را پیشنهاد نمود.

I- تدوین و بررسی برنامه در دو مرحله صورت گیرد ابتدا مشابه کار شورای سیاست‌گذاری تشکیل شده در زمان حضرت امام ره و بصورت جامعه‌تو و با صرف وقت و دقت بیشتر گروهی از صاحب نظران مرکب از مسئولین و تعدادی از نمایندگان و تعدادی از کارشناسان زبده کشور با توجه به خطوط کلی منطبق با رهنمودهای مقام معظم رهبری و مفاد قانون اساسی و ارزشهای اسلام و انقلاب اهداف و سیاست‌ها و خط مشی‌های کلی تدوین و بدولت اعلام گردد.

II- سازمان برنامه و بودجه براساس امکانات کشور و با توجه به اولویت‌ها سهم اعتبارات هر بخش را ابلاغ نماید و در هر بخش براساس اولویت‌ها و امکانات بالقوه برنامه زیربخشها مشخص گردد.

III- برنامه تهیه شده در بخش‌ها در شورای بخشی مورد بررسی قرار گیرد و برنامه کلان کشور پس از تلفیق بخشها و تصویب سازمان برنامه و بودجه و دولت برای تقدیم به مجلس تهیه گردد.

IV- قبل از رسیدگی برنامه بخشها در کمیسیونهای تخصصی لازم است در جمع هیأت محترم رئیسه مجلس و کمیسیون برنامه و بودجه و رئیسه کمیسیونهای تخصصی با توجه به اهداف و سیاست‌ها خط مشی‌ها کلیات برنامه با توجه با اولویت‌ها و محدود بودن امکانات تشریح گردد. در حین بررسی برنامه کمیسیون، می‌توانند از نظر مشاورین و یا گروههای کارشناسی و یا خدمات واحد پژوهشی مجلس شورای اسلامی برخوردار گردند.

V- چون جمع‌بندی و تلفیق نظرات و تغییرات پیشنهادی کمیسیونهای بخشی باید در کمیسیون برنامه و بودجه صورت گیرد و این کمیسیون بعنوان اصلی انطباق برنامه پیشنهادی را با اهداف و سیاست‌های کلان مورد بررسی قرار دهد چنانچه از طرف نمایندگان محترم در اینمورد انتقاداتی وجود داشته باشد بجای پیشنهاد برای کاهش نقش کمیسیون چنانچه مجلس محترم صلاح بدانند ممکن است با تغییراتی در نحوه انتخاب اعضاء مثلاً انتخاب از طریق مجلس محترم زمینه تقویت نقش کمیسیون در تلفیق برنامه‌ها و دفاع از مفاد آن فراهم گردد. چنانچه پیشنهادات فوق در رابطه با تجدید نظر در نحوه تدوین و تصویب برنامه قابل رسیدگی با فرصت بیشتری انجام پذیرد تا انشاءالله نواقص احتمالی آن با برخورد فعال مجلس رفع گردد.